

Informacijska pismenost v šolski knjižnici

Information literacy in a school library

Irena Brilej

Oddano: 8. 1. 2018 – Sprejeto: 17. 3. 2018

1.04 Strokovni članek

1.04 Professional article

UDK 659.2:37.014.22:027.8

Izvelek

Ena izmed nepogrešljivih kompetenc vsakega posameznika za učinkovito in enako-pravno življenje v družbi 21. stoletja je informacijska pismenost. Pri doseganju ciljev informacijskega opismenjevanja ima pomembno vlogo tudi šolska knjižnica, ki s skrbno načrtovanim naborom knjižničnega gradiva, s svojimi raznovrstnimi storitvami, usmerjenimi k spodbujanju branja in utrjevanju bralne kulture ter s programom knjižnično informacijsko znanje omogoča razvijanje veščin samostojnega iskanja, izbiranja, uporabe in predstavitve informacij, ki jih bodo njeni uporabniki, učenci ali dijaki, potrebovali v različnih življenjskih situacijah. Vsaka šolska knjižnica s svojimi dejavnostmi nudi možnosti za razvijanje tako informacijske, kot tudi drugih pismenosti. Avtorica pri podajanju pogleda na pomen in preplet pismenosti izhaja iz svojega dela v srednješolski knjižnici. Poudarek prispevka je na razvijanju informacijske pismenosti preko izdelave seminarske naloge, ki vodi dijake k raziskovanju, ob katerem razvijajo tudi kritično mišljenje.

Ključne besede: *šolske knjižnice, pismenost, informacijska pismenost, seminarske naloge*

Abstract

The article is based on the author's experience at a secondary school library. She considers that information literacy is one of key competences in the twenty-first century and a »must« for individuals to live efficiently and enjoy equal opportunities. The school library plays a vital role in achieving information literacy goals because it develops certain skills such as how to search, select, use and present information independently, which are skills that secondary school students would need in various real-life situations. In order to attain this goal, the school library offers carefully pre-

pared information literacy programmes and develops other literacy skills whose aim is to promote and nurture reading culture. Every school library organizes projects that enable the development of both information literacy and other types of literacy as well. The article emphasizes the development of information literacy through writing a term paper, which leads secondary school students to explore and consequently develop critical thinking.

Keywords: *school libraries, literacy, information literacy, term papers*

1 Uvod

S hitrim razvojem informacijske komunikacijske tehnologije (IKT) prehajamo v tako imenovano globalno informacijsko družbo, ki nam marsikaj ponuja in hkrati od nas marsikaj terja.

IKT že več kot pol stoletja osupljivo obsežno in vrtoglavo hitro bistveno in trajno spreminja svet, poudarja Floridi (2016). Po eni strani nam je prinesla konkretne in neposredne priložnosti, ki so neizmerno koristile izobrazbi, dobrobiti, blaginji in razvoju ljudi in so prinesle tudi gospodarske in znanstvene koristi. Po drugi strani pa s seboj prinaša tudi precejšnja tveganja, ustvarja dileme in odpira globoka vprašanja o naravi stvarnosti in našem poznavanju le-te, o razvoju informacijsko intenzivnih znanosti (e-znanosti), o organizaciji pravične družbe (digitalni razkorak), o naših odgovornostih in obveznostih do trenutnih in prihodnjih generacij ter ne nazadnje o našem razumevanju globaliziranega sveta (Floridi, 2016, str. 15).

Ena izmed nepogrešljivih kompetenc vsakega posameznika za učinkovito in enakopravno življenje v družbi 21. stoletja je informacijska pismenost. Pri doseganju ciljev informacijskega opismenjevanja ima pomembno vlogo tudi šolska knjižnica, ki s skrbno načrtovanim naborom knjižničnega gradiva, s svojimi raznovrstnimi storitvami, usmerjenimi v spodbujanje in utrjevanje bralne kulture in s programom *knjižnično informacijsko znanje* omogoča razvijanje veščin samostojnega iskanja, izbiranja, uporabe in predstavitve informacij, ki jih bodo njeni uporabniki, učenci in dijaki, potrebovali v različnih življenjskih situacijah. Šolska knjižnica tako predstavlja mnogo več kot zgolj prostor za hranjenje knjižničnega gradiva. Poleg tega, da zagotavlja podporo vzgojno izobraževalnemu procesu posamezne ustanove, je tudi prostor mnogoterih možnosti za vzgojo, za osebno rast in za raznoliko ter poučno preživljanje šolskega obdobja. S svojimi raznolikimi dejavnostmi šolska knjižnica tako vse bolj prevzema identiteto učnega in informacijskega središča vsake šole. Delo šolskega knjižničarja je usmerjeno v vzgajanje in oblikovanje učenca ali dijaka v bralca ter uporabnika knjižničnega gradiva in informacijskih virov. Pedagoško delo poteka tako v obliki

vsakodnevnega individualnega svetovanja, kot tudi občasnega poučevanja v razredu. In kot poudarja Fekonja (2014), so pravzaprav prav šolski knjižničarji tisti, ki postavljajo temelje za poznejše redne uporabnike drugih vrst knjižnic, saj v šolsko knjižnico vstopi vsak učenec ali dijak vsaj enkrat v obdobju svojega šolanja.

2 Razvejanost in prepletenost pismenosti

Beseda »pismenost« je pomenila sposobnost branja in pisanja, a je v informacijski družbi dobila drugačen pomen, ugotavlja Južnič (2001), ki pismenost opiše kot sposobnost razumeti informacijo, predstavljeno v kateri koli obliki in sposobnost oblikovati informacijo na osnovi različnih podatkov in iz različnih informacijskih virov.

V Nacionalni strategiji za razvoj pismenosti (2006, str. 6–7) je pismenost predstavljena kot »trajno razvijajoča se zmožnost posameznikov, da uporabljajo družbeno dogovorjene sisteme simbolov za sprejemanje, razumevanje, tvorjenje in uporabo besedil za življenje v družini, šoli, na delovnem mestu in v družbi. Pridobljeno znanje in spretnosti ter razvite sposobnosti posamezniku omogočajo uspešno in ustvarjalno osebnostno rast ter odgovorno delovanje v poklicnem in družbenem življenju. Poleg zmožnosti branja, pisanja in računanja, ki veljajo za temeljne zmožnosti pismenosti, se danes poudarja tudi pomen drugih zmožnosti (npr. poslušanje) in novih pismenosti, kot so informacijska, digitalna, medijska in druge, ki so pomembne za uspešno delovanje v družbi.«

Splošna pismenost je sestavljena iz več vrst pismenosti in je odvisna od kulturnega, gospodarskega in socialnega okolja ter se s časom tudi spreminja, razmišlja Fekonja (2004). Učenje pismenosti v pomenu znanja branja in pisanja se začne zgodaj v otroštvu, in sicer z vstopom v šolo oziroma pri nekaterih otrocih že prej. Proces opismenjevanja se nikoli ne konča, saj se človek uči in dopolnjuje svoje znanje različnih vrst pismenosti vse svoje življenje in v različnih situacijah. Pri opismenjevanju je pomembna vloga knjižnice in seveda šolske knjižnice sploh, saj je prav šolska knjižnica tista, s katero se srečujejo vsi otroci (Fekonja, 2004). Naloga šolskega knjižničarja pa je s pomočjo dejavnosti učence informacijsko opismeniti, saj je, kot poudarja Fekonja (2004), informacijska pismenost tista, ki je najbolj kompleksna in vsebuje tudi druge vrste pismenosti.

Poimenovanju tradicionalne pismenosti, to je sposobnosti branja in pisanja, ki pa že nekaj časa ne zadostujeta več za kompetentnost državljana, so se vse do danes pridružile številne nove pismenosti, kot so: *bralna, besedilna, informacijska, medijska, matematična, kritična, tehnološka, funkcionalna, računalniška,*

digitalna, multimedijška, finančna, vizualna, komunikacijska, kulturna, socialna, čustvena, interaktivna, e-pismenost ... To je le nekaj pismenosti, omenjenih ali predstavljenih v različnih virih. Lahko bi rekli, da so vse nadaljnje pismenosti nadgradnja »klasične pismenosti«, kajti osnove branja, pisanja in računanja so podlaga vsem ostalim pismenostim.

Razvejanost in prepletenost pismenosti nam nazorno prikaže tako imenovan »koncept dežnika«. Pri tem je informacijska pismenost razumljena kot nadrejeni pojem vsem ostalim vrstam pismenosti in vključuje široko paleto različnih pismenosti (računalniško, medijsko, kulturno, knjižnično, kognitivno ...) in spretnosti (National, 2001¹ cv: Brečko, 2004).

Opismenjevanje je torej celosten proces pridobivanja tako osnovnih in hkrati neizogibnih, kot mnogih drugih spretnosti, ki jih danes potrebuje pismen državljan za samostojen vstop na različna področja družbenega življenja. Za vse vrste pismenosti pa velja, da se je potrebno za njihovo učinkovito rabo vseživljenjsko izobraževati. V šolski knjižnici se je treba truditi predvsem za doseganje primerne ravni bralne pismenosti, ki je pravzaprav jedro vseh pismenosti in učence ter dijake opremljati s spretnostmi informacijske pismenosti. Knjižničarji in drugi vpeti v razvijanje bralne pismenosti poznajo vlogo in moč knjižnice pri razvijanju pismenosti, v kateri poudarjajo bralno in informacijsko pismenost kot ključni zmožnosti za uspešno življenje v informacijski družbi, ki naj bi ju razvil vsakdo, razmišlja Vačun (2013), kajti le informacijsko pismena oseba se lahko aktivno in kritično vključuje v vsakdanje življenje in se z usvajanjem novih znanj prilagaja številnim situacijam.

2.1 Bralna pismenost

V predlogu Nacionalne strategije za bralno pismenost² (Nacionalna ..., 2017) je bralna pismenost opredeljena kot zmožnost in družbena praksa, ki se razvija vse življenje, v različnih okoliščinah in na različnih področjih ter prežema vse človekove dejavnosti. Je stalno razvijajoča se zmožnost posameznika za razumevanje, kritično vrednotenje in uporabo pisnih informacij. Ta zmožnost vključuje razvite bralne veščine, (kritično) razumevanje prebranega, pojmovanje prebranega kot vrednote in motiviranost za branje. Kot taka je temelj vseh drugih pismenosti in

¹ Primer *koncept dežnika* izhaja iz Nove Zelandije, besedilo je citirana avtorica povzela iz vira *National information policy position paper: information literacy and literacy* (2001).

² Predlog besedila *Nacionalna strategija za bralno pismenost*, ki ga je pripravila posebna delovna skupina, imenovana v letu 2014, je Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, dalo v javno razpravo, ki je potekala do 12. maja 2017.

je ključna za razvijanje posameznikovih potencialov ter njegovo uspešno sodelovanje v družbi.

2.2 Informacijska pismenost

Informacijska pismenost je le ena izmed mnogih pismenosti, ki so vzniknile z informacijsko družbo in s katero mora biti posameznik opremljen za kvalitetno in enakovredno vključevanje v sodobno družbo. Izraz informacijska pismenost predstavlja ključno kompetenco za aktivno vključevanje in suvereno delovanje vsakega posameznika v sodobni informacijski družbi, ki od nas zahteva obvladovanje različnih znanj, spretnosti in veščin. Informacijsko pismenost razumemo kot prepleten skupek spretnosti, sposobnosti, zmožnosti in znanj, ki nam omogočajo, da zaznamo potrebo po informaciji, jo učinkovito pridobimo, jo kritično ovrednotimo ter jo uporabimo v namene raziskovanja ter reševanja osebnih in družbenih problemov v vsakodnevni komunikaciji. Informacijska pismenost je torej pogoj uspešnega delovanja vsakega posameznika v sodobni družbi.

Informacijska pismenost je temeljna komponenta izobraževalnega procesa, na osnovnem in vseh nadaljnjih nivojih, ko se učenci, dijaki, študentje ali odrasli ljudje učijo, kako razmišljati aktivno in kritično o informacijskih virih, in ne samo pasivno sprejemati vnaprej pripravljena dejstva in gradiva, poudarja Južnič (2001) in dodaja, da je informacijska pismenost nujna za uspešno uporabo informacijskih virov seveda ne le v času in procesu izobraževanja, ampak tudi v celotnem delovnem obdobju.

»Definicija informacijske pismenosti postaja s spremembo virov in tehnologije vse bolj kompleksna. Informacijska pismenost je napredovala od preproste definicije uporabe referenčnih virov za iskanje in najdenje informacij. Pridružile so se ji mnoge pismenosti, vključno z digitalno, vizualno, besedilno in tehnološko kot odločilne spretnosti za to stoletje.« (ALA, 2011, str. 5)

3 Vloga šolske knjižnice pri informacijskem opismenjevanju

Vsaka šolska knjižnica kot učno in informacijsko središče šole nudi svojim uporabnikom možnosti za razvijanje informacijske in drugih pismenosti s svojimi storitvami, kot so:

- **zagotavljanje primerne in urejene knjižnične zbirke**, ki učencem in dijakom omogoča sporazumevanje v maternem in tujem jeziku. Z ustreznim izborom raznovrstne leposlovne in strokovne literature ter izobraževalnega gradiva na

sodobnih nosilcih šolska knjižnica zagotavlja podporo v učnem procesu in krepí medkulturnost ter demokratičnost;

- **strokovna pomoč knjižničarja:** skozi referenčni pogovor in z individualnim pristopom šolski knjižničar učencem ali dijakom svetuje ter jih usmerja k iskanju gradiva in informacij, pisanju seminarskih in drugih pisnih izdelkov (raziskovalne naloge, maturitetne naloge, plakati ...);
- **podpora informacijsko-komunikacijske tehnologije:** računalniška mesta v šolski knjižnici pripomorejo k večji uporabi medijev na sodobnih nosilcih in k dostopu informacij na svetovnem spletu ter nudijo učencem ali dijakom iskanje virov po različnih (slovenskih in tujih) podatkovnih zbirkah;
- **razstavna dejavnost:** seznanjanje z novostmi v šolski knjižnici, z novostmi na slovenskem in tujem knjižnem trgu, z literarnimi in drugimi dogodki, predstavitev izdelkov učencev in dijakov (seminarske in druge pisne naloge, likovni izdelki, plakati ...);
- **spodbujanje bralne kulture:** spodbujanje bralne ozaveščenosti za zavedanje pomena branja, razvijanje in utrjevanje bralnih veščin, vzgoja za branje, spodbujanje branja kot trajne življenjske navade, spodbujanje in omogočanje branja na sodobnih medijih (računalniške tablice, e-braniki, mobilni telefoni);
- **sodelovanje šolskega knjižničarja pri šolskih projektih** (npr. *dan pismenosti, dan jezikov, narodne in mednarodne izmenjave*): ker se dejavnosti pri različnih šolskih projektih običajno odvijajo strnjeno, v enem dnevu ali tednu, morajo biti učenci ali dijaki še posebej večji procesa reševanja informacijskega problema. Zato so razni projektni dnevi in šolske izmenjave za učence ali dijake odlična priložnost, da uporabijo in razvijejo veščine samostojnega iskanja informacij iz različnih virov in da samostojno uporabljajo vse storitve šolske knjižnice. Za šolske knjižničarje pa so takšne dejavnosti priložnost, da svoje mlade uporabnike na primeru konkretnega reševanja problemov z jasnim ciljem vodijo skozi postopke iskanja, izbiranja, vrednotenja in uporabe informacijskih virov;
- program **knjižnično informacijsko znanje** in izbirni predmet **informacijsko opismenjevanje:** se izvajata v obliki medpredmetnega ali samostojnega poučevanja v razredu.

4 Seminarska naloga – ogledalo informacijske pismenosti

Zaradi vse večje razširjenosti in dostopnosti nenehno naraščajoče količine informacij se je treba za uspešno spoprijemanje z njimi permanentno izobraževati. V Standardih za učenca 21. stoletja (ALA, 2011) je poudarjeno, da se od vsakega posameznika pričakuje, da bo pridobil spretnosti za izbiro, vrednotenje in uporabo teh informacij na primeren in učinkovit način. Prav tako je v IFLA smernicah za šolske knjižnice (IFLA ..., 2015) med pedagoškimi cilji knjižničnega delovanja

zapisano, da naj znajo učeči se najti informacije in jih odgovorno ter etično uporabiti, tako za namene učenja, kot za življenje v vedno spreminjajočem se svetu. Cilj šolskih knjižnic je razviti informacijsko pismene osebe, ki bodo odgovorni in etični udeleženci družbe. Informacijsko pismena oseba je opredeljena kot kompetentna oseba, ki se zaveda svojih informacijskih potreb, zna uporabljati različna orodja sodobne tehnologije za dostop do informacij in za delitev znanja, je fleksibilna oseba, zmožna se prilagajati spremembam in sposobna delovati tako samostojno kot v skupini (IFLA ..., 2015).

Šolske knjižnice te cilje sistematično uresničujejo z izvajanjem kurikula *knjižnično informacijsko znanje*, ki vključuje razvijanje vseh vrst pismenosti, še posebej pa informacijsko pismenost kot sposobnost opredelitve informacijske potrebe, pridobivanja, razumevanja, vrednotenja in uporabe informacij iz različnih virov. Informacijska pismenost dobiva ključno vlogo v življenju posameznika in družbenih skupin. Opredeljuje jo informacijska družba, kjer je informacija nujna dobrina, naše potrebe po informaciji pa neizogibne. Knjižnično informacijsko znanje je kroskurikularna tema, ki zajema vse elemente informacijske pismenosti ter poudarja uporabo knjižnice in z njeno pomočjo dosegljivih informacijskih virov, posredovanih tudi s sodobno računalniško in komunikacijsko tehnologijo, za razreševanje problemov različnih vsebin in zahtevnosti. Splošni cilji knjižničnega informacijskega znanja so, da dijaki razvijajo sposobnost za učinkovito reševanje informacijskih problemov, spoznavajo različne informacijske vire za splošno, specialno in tekoče informiranje ter da spoznavajo uporabnost informacijske tehnologije (Purkat, 2008).

Seminarska naloga in drugi pisni izdelki, kot so raziskovalna naloga, maturitetna naloga, strokovni članek in drugi, od posameznika zahtevajo sposobnost raziskovanja, doslednost, natančnost ter odsevajo njegovo etičnost in predanost tematiki. Za kakovostno izdelavo seminarske naloge sta potrebna čas in premislek. To je dolgoročen proces, s katerim se pričnejo posamezniki seznanjati pri urah knjižnično informacijskega znanja v osnovni in v srednji šoli. S šolskimi navodili za izdelavo seminarske naloge, z elementi pisnega izdelka, s citiranjem in z navajanjem literature po zgledu mednarodnih standardov za oblikovanje dokumentov ISO 690:2010³, se dijaki gimnazije Poljane seznanijo v prvem letniku. Navodila so bila posodobljena v letu 2016 in so prosto dostopna na šolski spletni strani, pod menijem knjižnica in predstavitevijo informacijskega znanja.⁴ Dijaikom so napotki v pomoč pri strukturiranju ter tehničnem oblikovanju končnega

³ Slovenski standard SIST ISO 690:2010 nadomešča standard SIST ISO 690:1966 in standard SIST ISO 690-2:2003.

⁴ Knjižnica Gimnazije Poljane: <http://www.gimnazija-poljane.com/sl/knjiznica/>.

izdelka, podajajo usmeritve za lažje usvajanje faz pisanja seminarske naloge in poudarjajo upoštevanje znanstvenega aparata (dobesedno in prevzeto citiranje, raba opomb, navajanje virov). V drugem letniku se izvede ponovitev učne enote *Elementi seminarske naloge* (obnovitev znanja izdelave seminarske naloge) s poudarkom na etični rabi informacij (avtorske pravice, plagiatorstvo) in na vrednotenju spletnih virov informacij. Pričakovani dosežki učne teme *Seminarska naloga* so, da dijaki postanejo večji pisarji pisnih nalog, da spoznajo namen citiranja in uporabe opomb, da vire samostojno in dosledno navajajo po šolskih navodilih ter da spoštujejo avtorske pravice. Seminarska naloga vodi dijake k raziskovanju, ob katerem, s tem, ko izbirajo in presojujejo o relevantnosti, aktualnosti in zanesljivosti virov, urijo tudi kritično mišljenje.

»Informacijsko-komunikacijska tehnologija je ponudila nove metode iskanja, izbiranja in uporabe informacij. Na voljo so orodja, ki nam pomagajo hitreje doseči cilje. V sodobnem času, ko je cenjena hitrost, hitro dostopen rezultat, je tehnologija poskrbela, da z malo truda naredimo veliko v kratkem času. Ko iščemo informacije za delo(vanje), nam jih tehnologija v trenutku natrosi veliko količino in obljublja, da so že prve na za nas primerne. Gotovosti, da je njihova kakovost ustrezna, pa nam ne zagotavlja. [...] *Nekritična uporaba informacij je problem*, s katerim se sooča sodobna družba. Lahko jo prepoznamo tudi v šolskem sistemu, npr. pri seminarskih nalogah, plakatih in drugih oblikah pisne predstavitve izbrane teme, ko vsebina in način njene predstavitve opozarjata, da si pisec ni vzel dovolj časa za premislek, razumevanje, presojo. Hitrost ga lahko vodi v nekritično rabo orodij in v površnost pri izbiri in uporabi informacij, celo pri navajanju virov informacij, kar pogosto pa v izdelkih bolj kot sposobnosti in znanje izstopa večšina uporabe ponujenih orodij in obrazcev«, opozarja Novljan (2010, str. 13–14).

Ker se količina dostopnih informacij nenehno in vedno hitreje povečuje, smo priča tako imenovali informacijski nasičenosti, zato je še toliko bolj pomembno, da mlado »google generacijo« osveščamo in opremljamo za kritično mišljenje, navajamo na izbor relevantnih, zanesljivih in preverjenih informacijskih virov, opozarjamo na upoštevanje avtorskih pravic ter ne nazadnje opozarjamo tudi na varno rabo interneta.

V času formalnega in neformalnega izobraževanja naj bi posameznik načrtno in sistematično razvijal pismenost v skladu s svojimi zmožnostmi do ravni, ki bi mu omogočila vključevanje v različne stopnje in oblike izobraževanja in uporabo raznovrstnih virov informacij ter sporočil v raznolikih življenjskih okoliščinah, je zapisano v Nacionalni strategiji za razvoj pismenosti (2006), ki med specifične cilje v srednješolskem obdobju (15–19 let) uvršča tudi: kritično branje različnih vrst besedil in kritično rabo medijev ter zavedanje, da razvoj znanj in tehnologij spreminja strategije za samostojno izbiro in povečuje možnosti izbire za pridobivanje,

analizo, sintezo, vrednotenje in ustvarjalno rabo ter predstavitev informacij na vseh ravneh in na različnih področjih.

Pisanje seminarske naloge je večšina, ki med drugim vključuje samostojno raziskovanje in strokovno pisanje. Seminarska naloga je kompleksen izdelek, ki zahteva upoštevanje določenih pravil, sledenje dogovorjenim postopkom ter znanje rabe informacijske tehnologije in je kot taka ogledalo informacijske pismenosti posameznika.

5 Pogled v prihodnost pismenosti

Kot opominja Fekonja (2004), pa pismenost nikakor ni znanje, ki bi bilo pridobljeno enkrat za vselej, saj moramo to svoje znanje nenehno dopolnjevati in spreminjati glede na potrebe kulturnega, gospodarskega in družbenega okolja, v katerem živimo.

Danes tako jedro pismenosti vse bolj predstavljajo tudi digitalne veščine, kajti dejstvo, da se 93 % delovnih mest v Evropi trenutno opravlja s pomočjo računalniške tehnologije in da skoraj ni službe, ki ne bi zahtevala vsaj osnove digitalne pismenosti, potrjuje, da postajajo tudi digitalne spretnosti nepogrešljive osnovne spretnosti za vsakega državljana, ne glede na študijsko ali poklicno usmerjenost. Te bodo postale neizogibne za uspeh v današnji družbi in za konkuriranje na delovnem trgu, kjer je vseprisotna povezanost nekaj povsem običajnega (European Political ..., 2017).

6 Zaključek

Spretnosti obvladovanja različnih pismenosti so ključnega pomena za razvoj posameznika in tudi za razvoj družbe kot celote. Knjižnice lahko s svojo pozicijsko močjo in naborom najrazličnejšega gradiva pomembno prispevajo k spodbujanju, razvijanju in krepitvi informacijske pismenosti, kakor tudi ostalih pismenosti. Odgovornost za razvoj vseh oblik in ravni pismenosti pa je na celotni družbi, ki mora pismenost predhodno uvrstiti visoko na nacionalni vrednotni sistem in ne nazadnje tudi na posameznikih, ki se moramo zavedati njenega pomena in svoje odgovornosti, da sledimo informacijskemu razvoju in se mu prilagajamo. Vloga in naloga vseh knjižnic pa je nuditi temu primerno podporo. Namreč, kot pravi Vačun (2013), ljudje ne hodimo v knjižnice z mislijo oziroma s ciljem, da bomo izboljšali svoje bralne sposobnosti. Tja nas vodi potreba po dostopnosti

informacij, ki jih kot državljani potrebujemo za aktivno sodelovanje v družbi ali za razrešitev osebnega problema. Tja nas vodi potreba po znanju, spoznavanju, po sprostitvi, druženju itd.

Šolske knjižnice so nujno potrebne pri razvoju učnih spretnosti, saj zagotavljajo enakopravni fizični in intelektualni dostop do virov in orodij, ki so potrebni za učenje v toplem, spodbudnem in varnem okolju. Šolski knjižničarji pa sodelujejo pri zagotavljanju poučevanja, učnih strategij in praktične uporabe temeljnih spretnosti, ki so potrebne v 21. stoletju (ALA, 2011).

Poslanstvo šolske knjižnice je v tem, da nudi storitve za učenje, knjige in druge vire, ki omogočajo vsem članom, da postanejo kritični misleci in učinkoviti uporabniki informacij različnih oblik, formatov in na različnih nosilcih, zaključí Vačun (2013). Da ima šolska knjižnica pomembno nalogo, saj mora svoje uporabnike bralno usposablјati in informacijsko opismenjevati, pritrjuje tudi Orel (2005), ki pravi, da ta proces pravzaprav ni nikoli končan, saj se spreminjajo mediji, na katerih so informacije, zato mora knjižnica svoje uporabnike seznanjati s temi mediji in jih naučiti, kako te nove medije in nove informacijske vire uporabljati. Naloga šolske knjižnice je torej učencu ali dijaku predvsem privzgojiti navado za uporabo knjižnice in njenih informacijskih virov pri reševanju različnih problemov, za rešitev katerih pa mora poznati različne možnosti informiranja in postopke za iskanje.

V procesu opismenjevanja so knjižnice tako ključni vezni člen, ki s svojim vključevanjem v različne pore družbenega življenja in izobraževalnega sistema dokazujejo, da so gibalno razvoja. To potrjujejo tudi šolske knjižnice, ki s svojimi storitvami in dejavnostmi omogočajo razvijanje in povezovanje različnih vrst pismenosti ter na ta način šolajoči se mladini zagotavljajo poligon nenehnega učenja in raziskovanja.

Navedeni viri

ALA. (2011). *Standardi za učenca 21. stoletja*. Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.

Brečko, N. (2004). Informacijsko opismenjevanje študentov v slovenskem visokoškolskem okolju. *Knjižnica*, 48(1–2), 139–157.

European Political Strategy Centre. (2017). *10 trends transforming education as we know it*. Bruselj: European Political Strategy Centre. Pridobljeno 1. 10. 2017 s spletne strani: http://ec.europa.eu/epsc/publications/other-publications/10-trends-transforming-education-we-know-it_en

Fekonja, R. (2004). Branje in pismenost: vloga šolske knjižnice pri spodbujanju branja. *Šolska knjižnica*, 14(3), 132–139.

Fekonja, R. (2014). Uvod. V R. Fekonja (ur.), *Posodobitve pouka v osnovnošolski praksi. Knjižnično informacijsko znanje* (str. 11–12). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno 9. 10. 2017 s spletne strani: <http://www.zrss.si/digitalnknjiznica/pos-pouka-os-KIZ/files/assets/basic-html/index.html#page11>

Floridi, L. (2016). *Informacija: zelo kratek uvod*. Ljubljana: Krtina.

IFLA School Libraries Section Standing Committee. (2015). *IFLA school library guidelines* (2nd revised edition). Haag: IFLA. Pridobljeno 3. 10. 2017 s spletne strani: <https://www.ifla.org/files/assets/school-libraries-resource-centers/publications/ifla-school-library-guidelines.pdf>

Južnič, P. (2001). Informacijska pismenost kot pogoj informacijske družbe. V M. Ambrožič (ur.), *Digitalna knjižnica: zbornik referatov* (str. 27–39). Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.

Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti: (predlog, 5. 4. 2017). (2017). Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Pridobljeno 10. 10. 2017 s spletne strani: <http://www.eurydice.si/index.php/prispevki-eurydice/12115-odpiramo-javno-razpravo-na-predlog-besedila-nacionalna-strategija-za-bralno-pismenost>

Nacionalna strategija za razvoj pismenosti. (2006). Ljubljana: Andragoški center Republike Slovenije. Pridobljeno 10. 11. 2017 s spletne strani: http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/urad_za_razvoj_in_kakovost_izobrazevanja/projekti/pismenost/

Novljan, S. (2010). Knjižnica za ustvarjalno učenje. V M. Steinbuch (ur.), *Knjižnično informacijsko znanje. Posodobitve pouka v gimnazijski praksi* (str. 13–110). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Orel, M. (2005). *Vloga šolskega knjižničarja pri bralnih navadah in interesih mladostnikov: povezanost branja mladinskih revij s samopodobo mladostnika*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Purkat, N. (ur.). (2008). *Kurikul. Knjižnično informacijsko znanje: gimnazija: splošna, klasična, strokovna gimnazija*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport. Pridobljeno 10. 10. 2017 s spletne strani: http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/ss/programi/2008/Gimnazije/K_KNJIZN_INF_ZNANJE_gimn.pdf

Vačun, M. (2013). Šolska knjižnica – nepogrešljiv dejavnik razvijanja pismenosti. V F. Noli in T. Novakovič (ur.), *Bralna pismenost v vrtcu in šoli. Didaktični primeri* (str. 482–491). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Irena Brilej

Gimnazija Poljane, Strossmayerjeva 1, 1000 Ljubljana
e-pošta: irena.brilej@gimnazija-poljane.com